

รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคม
ด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
Civil Societal Volunteer Network Efficiency Development
Model of Security Resolution in 3 Southern Border Provinces

ธนวัชร วิเศษศรี¹, เจตน์สฤกษ์ อังศุกาญจนกุล², การุณันท์ รัตนแสนวงศ์³, พิเศษ ศิริเกษม⁴ และ
โมรยา วิเศษศรี⁵

Thanawachara Wisetsri¹, Jetsalid Angsukanjanakul², Karunan Rattanasanwong³,
Piset Sirigasem⁴ and Moraya Wisetsri⁵

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3,4,5}

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2,3,4,5}

E-mail: boygogg27@gmail.com¹

Received: 2023-11-28; Revised: 2023-12-07; Accepted: 2023-12-08

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคม 2) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคง และ 3) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้วิธีวิจัยเชิงผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมและเคยปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยตรง จำนวน 15 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยเชิงสาเหตุทุกด้านส่งผลต่อประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคง และ 3) รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคม สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ “COA MODEL” จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) นวัตกรรมการบริหารเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมเพื่อความมั่นคง 2) นวัตกรรมการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง และ 3) นวัตกรรมการบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อความยั่งยืน ผลของการวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการบริหารและการจัดการรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมได้ต่อไป

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคม, การแก้ไขปัญหาความมั่นคง, 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This research was aimed to: 1) study civil societal volunteer network efficiency level 2) study the causal factors influenced civil societal volunteer network efficiency in security problems resolution, and 3) propose civil societal volunteer network efficiency development model in 3 southern border provinces in security problems resolution. The methodology used were mixed of quantitative and qualitative, the samplings 360 experienced in civil societal volunteer network and participated in security problems resolution in 3 southern border provinces by two-stage sampling. The research tools questionnaires and interviewing, the statistic analytical, percentage, averages and standard deviations were used for quantitative. In qualitative, the purposive sampling in-depth interviewing and context data analytic with the 15 key informants who were knowledgeable and experienced in civil societal volunteer network and participated in security problems resolution in 3 southern border provinces.

The research findings suggested: 1) civil societal volunteer network efficiency as whole were in high level, 2) the causal factors in all sectors influenced civil societal volunteer network in security problems resolution, and 3) civil societal volunteer network efficiency development model in this research were “COA MODEL” with 3 component; 1) civil societal volunteer network administrative innovation for security: 2) operation plan mobilizing innovation for wealth, and 3) all sector integrated innovation for sustainability. The involved working units, can use the recommendations as civil societal volunteer network development model in 3 southern border provinces.

Keywords: Civil Societal Volunteer Network Efficiency, Security Problems Resolution, 3 Southern Border Provinces.

บทนำ

สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาที่สั่งสมมายาวนาน มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน และเชื่อมโยงกันในหลาย ๆ มิติ หลายฝ่ายทั้งภาครัฐหรือภาคประชาสังคมต่างให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เหตุการณ์ต่าง ๆ คลี่คลายลง ที่ผ่านมามีหลายฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่ด้วยวิธีที่หลากหลายบนฐานความคิดความเชื่อมีแนวคิด แนวทางปฏิบัติ และอุดมการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2562) อย่างไรก็ตาม จากหลักฐานข้อค้นพบระบุว่า การปะทุของเหตุการณ์ความไม่สงบระลอกใหม่เป็นผลของการสมคบคิดกันของกลุ่มผลประโยชน์และเครือข่ายอาชญากรรม อีกทั้งเห็นว่าเป็นการยากที่

จะหาข้อยุติในสาเหตุและการกระทำของผู้ก่อการร้ายหรือผู้อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ความไม่สงบระลอกใหม่ (Askew, 2007; Connors, 2006)

เมื่อทบทวนเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นพบว่า ช่วง พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2550 มีเหตุการณ์เกิดขึ้นจำนวนมาก แต่หลังจาก พ.ศ. 2550 เป็นที่น่าสังเกตว่าเหตุการณ์รุนแรงลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นจุดเริ่มใช้บังคับกฎหมายพิเศษและปฏิบัติการพิเศษ เช่น (พ.ร.ก.ฉุกเฉินกฎหมายพอกเงิน) อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบความสูญเสียจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กับคดีฆาตกรรมในประเทศไทยแล้ว ความสูญเสียต่อชีวิตในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมากกว่าทั้งประเทศถึง 3.7 เท่า (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2564) ตัวเลขดังกล่าวนับได้ว่าเป็นตัวเลขที่สูงและเป็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญของประเทศ งบประมาณจำนวนมากที่ถูกทุ่มลงไปเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วง 17 ปี กว่า 3 แสนล้านบาท (Southern News Center, 2020) ผ่านหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ กว่า 50 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และส่วนกลาง โดยมีแผนงานโครงการกิจกรรมที่สร้างขึ้นเป็นพิเศษจำนวนมากในหลายด้าน ทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม แต่เป็นการยากที่จะวัดได้ว่าโครงการทั้งหมดเหล่านั้นส่งผลต่อการลดปัญหาความรุนแรงได้กี่มากน้อย เนื่องจากที่ผ่านมาไม่ได้มีตัวชี้วัดของแต่ละโครงการแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จต่อการลดความรุนแรงในภาพรวมอย่างละเอียด (ปณิธาน วัฒนายากร, 2564)

นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงประเด็นการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในช่วงหลายปี ที่ผ่านมามีการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นอยู่กับบริบททางการเมืองในแต่ละยุคระดับการรับรู้ ความเข้าใจและทัศนคติต่อแนวคิดสันติวิธี บริบทของปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนที่ไม่ตรงกัน (ติณณภพ เตียวเจริญกิจ, 2563) ปัญหาของความรู้สึกและความสำนึกร่วมในการเป็นรัฐชาติและประชาชนคนไทยที่เท่าเทียมกันของประชาชนบางส่วนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มคนที่คอยสร้างสภาพแวดล้อมที่จะนำไปสู่การยกระดับความรู้สึกของประชาชนให้รุนแรงจนถึงขั้นการแบ่งแยกดินแดน ปัญหาในการดำเนินการของรัฐ และปัญหาผลกระทบของสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของสังคมโลก กระแสโลกาภิวัตน์ ขบวนการก่อการร้ายสากล องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ กระแสแนวความคิดสิทธิมนุษยชน เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร และสิทธิในการเรียกร้องเพื่อการปกครองตนเอง (Chucherd, 2022)

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมา รัฐได้พยายามกำหนดกลไกและรูปแบบการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ก็สามารถลดความรุนแรงได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นด้วยความเป็นพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายประกอบกับปัญหาต่าง ๆ รอบด้าน หน่วยของสังคมในระดับชุมชนจึงเป็นหน่วยสำคัญที่ต้องมีส่วนร่วมและมีเครือข่ายเพื่อช่วยกันขับเคลื่อนการดำเนินงานและร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงในพื้นที่อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการมีส่วนร่วมและการพัฒนากลุ่มเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมให้ผนึกกำลังกันอย่างเข้มแข็งและขยายวงให้กว้างยิ่งขึ้น (สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2564)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยหลายเรื่องศึกษาถึงสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหา รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของพฤติกรรมบุคคล สภาพแวดล้อมภายนอก การสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง และการมีส่วนร่วมทางสังคมก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมแสดงให้เห็นว่าการที่ประชาชนในพื้นที่ที่มีพฤติกรรมบุคคลที่แสดงออกต่อสถานการณ์ในพื้นที่ (Rizzi, Jagacinski & Bloom, 2021; Oller, et al, 2019) มีความเข้าใจในสภาพแวดล้อมภายนอก (Morgunova & Bolkina, 2021; Lei & Qiu, 2021) การมีส่วนร่วมทางสังคม (Gross-Hemmi et al, 2021) และการสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง (Lei & Qiu, 2021; Choi, Jeon & Kim, 2021) ล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและย่อมส่งผลให้ชุมชนตระหนักในบทบาทหน้าที่ เกิดความรักใคร่สามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกัน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงและใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พฤติกรรมบุคคล สภาพแวดล้อมภายนอก การมีส่วนร่วมทางสังคม และการสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุด้านพฤติกรรมบุคคล สภาพแวดล้อมภายนอก การมีส่วนร่วมทางสังคม และการสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐาน 1 ประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก พฤติกรรมบุคคล สภาพแวดล้อมภายนอก การมีส่วนร่วมทางสังคม และการสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง

สมมติฐาน 2 การสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก พฤติกรรมบุคคล และสภาพแวดล้อมภายนอก

สมมติฐาน 3 การมีส่วนร่วมทางสังคม ได้รับอิทธิพลทางตรงจาก พฤติกรรมบุคคล สภาพแวดล้อมภายนอก

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคม หมายถึง เครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมที่มีแนวทางการบริหารและการพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ประชาชนอยู่อย่างสงบสุข

มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัย ภายใต้การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคประชาสังคมอย่างมีประสิทธิภาพในมิติของการรักษาความสงบภายในประเทศ การป้องกัน และแก้ไข ปัญหาผลกระทบต่อความมั่นคง และการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคง

เมื่อพิจารณาถึงประเด็นปัญหาด้านความมั่นคง (Security Problem Approach) แล้วนั้น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (2560) ระบุว่าความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาความแตกต่างของประชาชนที่เกิดจากเชื้อชาติศาสนา อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ทศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมของท้องถิ่น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงในหลายมิติ นอกจากนี้ มีกลุ่มคนบางกลุ่มที่มีอุดมการณ์ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดน ได้นำประเด็นปัญหาดังกล่าวมาเป็นเงื่อนไขในการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความน่ากลัว และทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกันเองเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งปัญหาโครงสร้างทางสังคมในพื้นที่มีช่องว่างในเรื่ององค์ความรู้ การขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการของรัฐ ทำให้เกิดช่องว่างทางความคิด ทศนคติและความเชื่อ จนกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคม รวมถึงปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น คือ ปัญหายาเสพติด และปัญหาย้ายแทรกซ้อนอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงจำเป็นต้องแก้ไขอย่างจริงจังและต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ ปัญหาดังกล่าวจึงนำมาซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรักษาความสงบภายในประเทศ 2) การป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบ ต่อความมั่นคง และ 3) การ บูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคง (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2560; U.S. Bureau of Transportation Statistics, 2020)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมบุคคล หมายถึง การแสดงออกของมนุษย์ซึ่งสามารถสังเกตได้โดยตรงหรืออยู่ในกระบวนการทางจิตใจเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งกระตุ้นภายในและภายนอก พฤติกรรมบุคคล ประกอบด้วย ทศนคติ การรับรู้ และการแสดงอารมณ์ การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมบุคคล (Human Behavior) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พฤติกรรมมนุษย์นั้น มีทั้งที่พฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจน และพฤติกรรมภายในที่บุคคลภายนอกไม่สามารถสังเกตเห็นได้ มีการศึกษาเกี่ยวกับนิยามของพฤติกรรมไว้หลากหลายว่า พฤติกรรมบุคคล หมายถึง ศักยภาพและความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์ ทางกายภาพ และทางสังคม ของบุคคลและกลุ่มบุคคลในการตอบสนองภายในหรือภายนอกตลอดชีวิตของบุคคล (Sapolsky, 2017) หรือเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในสังคม เพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ตัดสินใจเลือกที่จะกระทำในสิ่งต่าง ๆ ออกมา ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ เจตคติ ทั้งนี้ การกระทำและลักษณะการแสดงออกทั้งมวลของมนุษย์ที่สัมพันธ์กับแหล่งสารสนเทศและช่องทางในการสื่อสาร เริ่มตั้งแต่แนวคิดทศนคติ การตระหนักรู้ ความต้องการ รับรู้ และนำไปสู่การแสวงหา การค้นหา การรับรู้คุณค่า การแลกเปลี่ยนแบ่งปัน การเผยแพร่ การถ่ายทอด และการนำไปใช้ประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ (บุรฉัตร จันทรแดง, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และสัญญา เคนาภูมิ, 2562) สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทศนคติ 2) การรับรู้ และ 3) การแสดงอารมณ์ (Bloom, 1975,)

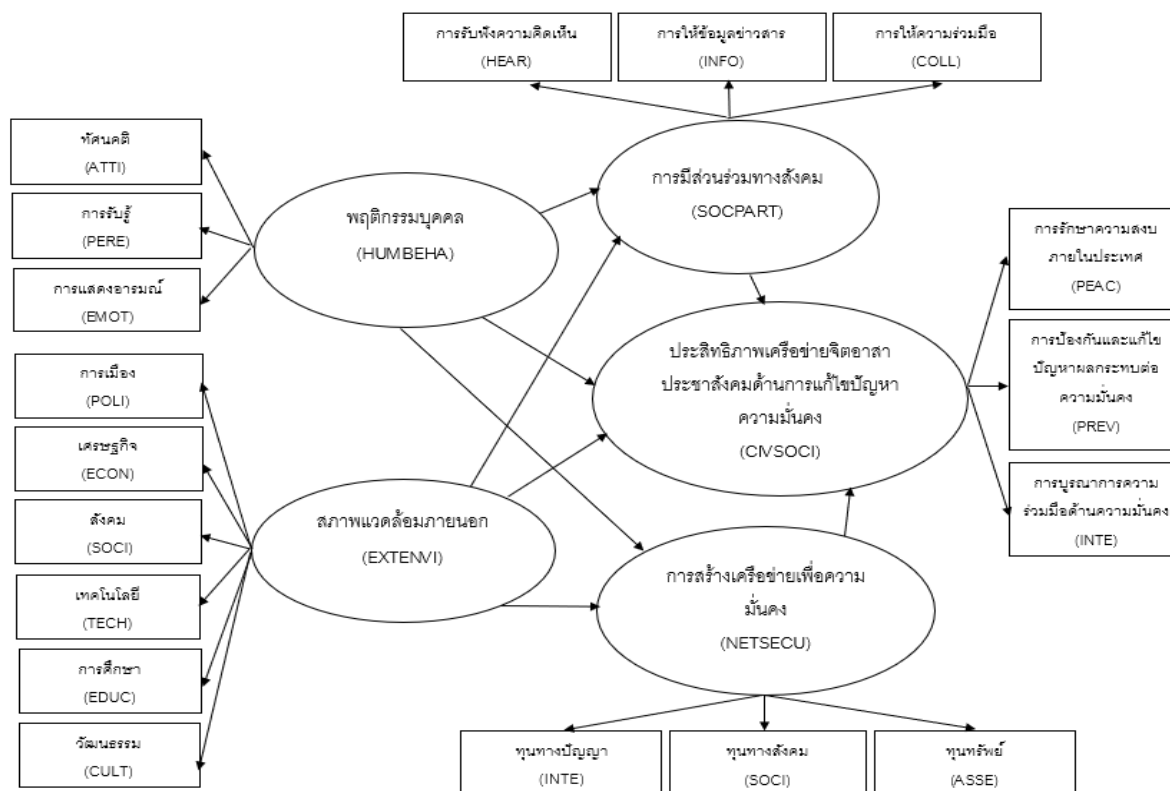
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง สิ่งที่อยู่ภายนอกองค์กรหรือชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อปฏิบัติการหรือการดำเนินงานขององค์กรหรือชุมชน ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานชุมชนจำเป็นต้องตรวจสอบสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและทำการติดตามสภาพแวดล้อมนั้น เพื่อการพยากรณ์ว่ามีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในอนาคต จะส่งผลกระทบต่อหน่วยงาน หรือชุมชนในพื้นที่อย่างไร โดยเฉพาะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเมือง 2) เศรษฐกิจ 3) สังคม 4) เทคโนโลยี 5) การศึกษา และ 6) วัฒนธรรม

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคม หมายถึง การสร้างโอกาสที่ดีต่อกันของสังคม ระหว่างกัน โดยการร่วมคิดร่วมทำ มีการใช้ความรู้ การริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันให้เป็นไปในลักษณะที่สร้างสรรค์และปรับตัวเพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีเชิงองค์ประกอบของการประสานความร่วมมือ (Theme-Based Theory of Collaboration) ซึ่งประกอบไปด้วยหลักการพื้นฐาน 2 ประการ คือ หลักการว่าด้วยผลประโยชน์ของการประสานความร่วมมือ (Collaborative Advantage) หรือการประสานกำลัง (Synergy) ที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน และหลักการว่าด้วยแรงเฉื่อยของการประสานความร่วมมือ (Collaborative Inertia) หรือแนวโน้มที่การประสานความร่วมมือทำให้เกิดความล่าช้าในการสร้างผลผลิตหรือนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน ซึ่งหมายความว่า การประสานความร่วมมือในประเด็นหนึ่งอาจมีองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันหลายองค์ประกอบก็เป็นได้ ทฤษฎีนี้จึงเป็นเสมือนเข็มทิศในการพิจารณาการประสานความร่วมมือให้ลึกซึ้งมากขึ้น และค้นหาหนทางในการจัดการการประสานความร่วมมือต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น (Vangen & Huxham, 2010) สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรับฟังความคิดเห็น 2) การให้ข้อมูลข่าวสาร และ 3) การให้ความร่วมมือ (Gross-Hemmi, et al, 2021; Anderson, et al, 2020)

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง หมายถึง นวัตกรรมองค์ความรู้ในการสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนด้วยระบบเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานจริงแบบบูรณาการให้เกิดความยั่งยืนอย่างค่อยเป็นค่อยไปในลักษณะน้ำดีไล่น้ำเสีย การสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง (Network for Security) ยังเป็นนวัตกรรมองค์ความรู้ในการสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนด้วยระบบเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคม รวมถึงเครือข่ายทางสังคมในรูปแบบวิธีการนำเสนอข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตผ่านระบบต่าง ๆ ทางสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็น พฤติกรรมต่าง ๆ บนโลกโซเชียล มุ่งเน้นการเชื่อมประสาน (Co-Ordination) ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงกลไกทางกิจกรรมสื่อสังคมออนไลน์ที่อาจนำไปสู่วาทกรรมการครอบงำของเครือข่ายสังคมออนไลน์และโซเชียลมีเดีย (Wahlstrom & Tornberg, 2021) สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทูตทางปัญญา 2) ทูตทางสังคม และ 3) ทูตทรัพยากร (จิระ หงส์ลดาธมภ์, 2561; พิเศษ ศิริเกษม และ ธนวัชรวิเศษศรี, 2562)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการสังเคราะห์แนวคิดและข้อค้นพบจากการศึกษาเอกสารบทความทางวิชาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Latent Variables) ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมทางสังคม 2) การสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง 3) ประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous Latent Variables) ได้แก่ 1) พฤติกรรมบุคคล 2) สภาพแวดล้อมภายนอก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย (conceptual framework)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบแบบแผนวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมและเคยปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Sampling) ใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportional Sampling) โดยเก็บแบบสอบถามกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมและเคยปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวนตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ

กำหนดโดยใช้เป็นสัดส่วน 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Grace, 2008) โดยกรอบแนวคิดของผู้วิจัยกำหนดตัวแปรสังเกตได้ไว้ 18 ตัวแปร ดังนั้นจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ 360 คน กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการทำงานด้านเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคม และเคยปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยตรง กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 15 คนตามเกณฑ์ของ Creswell (2014)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือแบบสอบถาม แบ่งเป็น 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และแบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In – Depth Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมและเคยปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองไปยังกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเตรียมประเด็นและความพร้อมในการสัมภาษณ์ (โดยใช้แบบสัมภาษณ์) นัด วัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์โดยการโทรศัพท์หรือทำหนังสือแจ้งไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการสัมภาษณ์และบันทึกเสียง ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลที่จะบันทึก ทำการถอดเทปผลการสัมภาษณ์เพื่อเสริมข้อมูลบันทึก หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือยังไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ในส่วนที่ขาดเพิ่มเติมอีกครั้ง โดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) วิเคราะห์หาความถี่ (Frequency) การกระจายอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายระดับประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พฤติกรรมบุคคล สภาพแวดล้อมภายนอก การมีส่วนร่วมทางสังคม และการสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกต และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรแฝง และเพื่อหาอิทธิพลของพฤติกรรมบุคคล (HUMBEHA) สภาพแวดล้อมภายนอก (EXTENVI) การมีส่วนร่วมทางสังคม (SOCPART) การสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง (NETSECU) ที่มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (CIVSOCI) ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความโครงสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยและนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อความบรรยายวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณ (สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และ รัชนีกุล ภิญญานูวัฒน์, 2557)

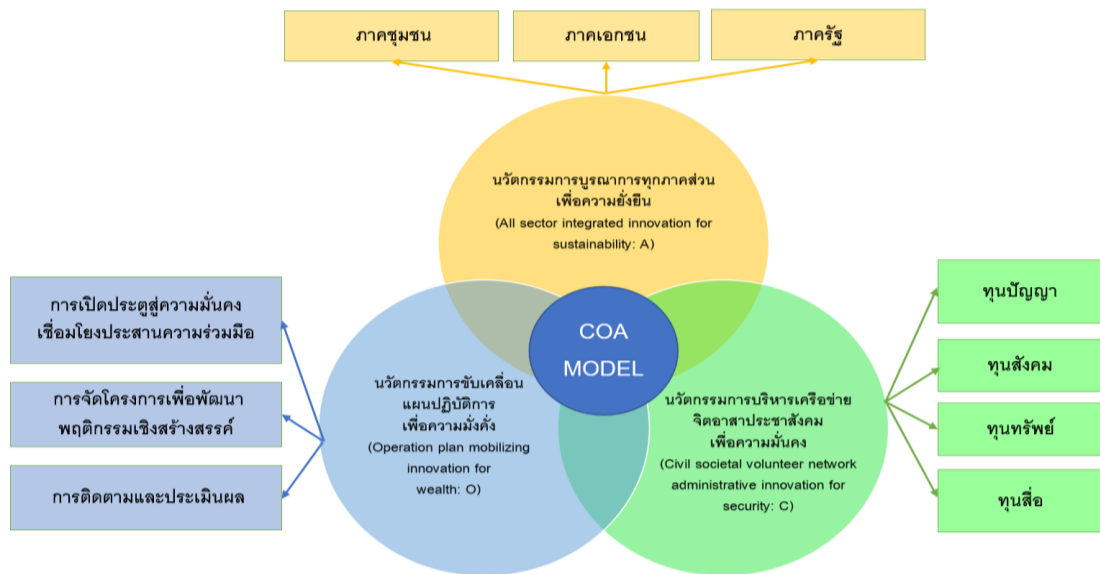
ผลการวิจัย

1) ประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคง พฤติกรรมบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ สภาพแวดล้อมภายนอก การมีส่วนร่วมทางสังคม การสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคงภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางดังตารางที่ 1

ตัวแปรศึกษา	ระดับ
1. ประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคง	มาก
2. พฤติกรรมบุคคล	มาก
3. สภาพแวดล้อมภายนอก มั่นคง	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมทางสังคม	ปานกลาง
5. การสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง	ปานกลาง

2) ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านพฤติกรรมบุคคล สภาพแวดล้อมภายนอก การมีส่วนร่วมทางสังคม และการสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง ส่งผลต่อประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคง

3) รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ “COA MODEL” จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) นวัตกรรมการบริหารเครือข่าย จิตอาสาประชาสังคมเพื่อความมั่นคง (Civil Societal Volunteer Network Administrative Innovation for Security: C) 2) นวัตกรรมขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการเพื่อความมั่งคั่ง (Operation Plan Mobilizing Innovation for Wealth: O) และ 3) นวัตกรรมบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อความยั่งยืน (All Sector Integrated Innovation for Sustainability: A) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคง
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคง และพฤติกรรมบุคคลพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเครือข่าย จิตอาสาประชาสังคมให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายและพฤติกรรมการแสดงออกของชุมชน ซึ่งสองส่วนนี้มีความสัมพันธ์กันเนื่องจากการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง การแสดงพฤติกรรมของบุคคลจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนให้แสดงออกถึงพฤติกรรมเชิงบวก สอดคล้องกับงานวิจัยของของมะลิ ประดิษฐ์แสง (2561) ที่ศึกษาพบว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงโดยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็ช่วยปรับพฤติกรรมที่เหมาะสมของคนในชุมชนให้ลดความรุนแรงลง เพราะการที่คนเราจะประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงานนั้น นอกจากจะต้องมีพฤติกรรมที่เหมาะสมแล้ว ยังต้องอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ ควบคู่กันไปอีกด้วย เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์และใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

สำหรับสภาพแวดล้อมภายนอก การมีส่วนร่วมทางสังคม และการสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคงพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะว่า ชุมชนต้องการให้มีการรักษาความสงบภายในประเทศมากที่สุด เพื่อความมั่นคงปลอดภัย สอดคล้องกับแนวคิดของ UNWTO (2016) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีความยืดหยุ่นสูง และอ่อนไหวต่อภัยและความเสี่ยงต่าง ๆ จำเป็นต้องมีความร่วมมือในทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความเสี่ยงน้อยที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Gerstein, et al. (2018) ที่ระบุว่าแนวทางการพัฒนาการจัดการชายแดนต้องควบรวมความมั่นคงและการค้าเข้ากับระบบเชิงเดี่ยว ซึ่งสนับสนุนลำดับความเร่งด่วนของประเทศเท่าๆ กับความต้องการของประชาชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ในภาพรวมจากแนวคิดของนักวิชาการที่หลากหลายเหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นว่าในทางปฏิบัติแล้ว ข้อค้นพบ

ข้อเสนอแนะของงานวิจัยส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงไม่มากนักน้อย ด้วยว่ามีการนำประเด็นเรื่องสภาพแวดล้อมภายนอกไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การศึกษา และวัฒนธรรมมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง แต่ทว่าก็ยังดำเนินตามที่ยุทธศาสตร์กำหนดไว้ไปได้ไม่มากเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชากีย์ พิทักษ์कुมล (2560) ให้ความเห็นว่า ข้อเสนอจากงานวิชาการ/งานวิจัยหลายเรื่องไปไกลเกินกว่ากรอบแนวคิดเรื่องความมั่นคงของรัฐที่ยังคงยึดมั่นอยู่กับบูรณภาพแห่งดินแดนและความเป็นไทยที่แข็งแกร่ง เป็นผลให้เกิดความลักลั่นระหว่างนโยบายกับข้อเสนอทางวิชาการอยู่เสมอ ซึ่งก็ครอบคลุมประเด็นการสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างความมั่นคงด้วยเช่นกัน

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านพฤติกรรมบุคคล สภาพแวดล้อมภายนอก การมีส่วนร่วมทางสังคม และการสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคง ส่งผลต่อประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคง และการมีส่วนร่วมทางสังคม เป็นตัวแปรที่ส่งผลทางตรงมากที่สุด เพราะการมีส่วนร่วมทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนานภิก รัชตะวรรณ (2561); การุณนันทน์ รัตนแสนวงษ์, สหัชชัย มหาวิระ และ อณิมา สุวรรณดี (2564) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการนำทรัพยากรทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจารย์ พานิช (2560) ที่ระบุว่า ในมุมมองของยุทธศาสตร์จัดการการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก โดยใช้พลังของความรู้ การริเริ่มสร้างสรรค์ การเรียนรู้ข้อมูล และกระบวนการเครือข่ายในการขับเคลื่อน

3. รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคง ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ “COA MODEL” จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) นวัตกรรมการบริหารเครือข่าย จิตอาสาประชาสังคมเพื่อความมั่นคง (Civil Societal Volunteer Network Administrative Innovation for Security: C) 2) นวัตกรรมขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการเพื่อความมั่นคง (Operation Plan Mobilizing Innovation for Wealth: O) และ 3) นวัตกรรมบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อความยั่งยืน (All Sector Integrated Innovation for Sustainability: A) ซึ่งมีมาตรฐานความละเอียดครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษาอย่างชัดเจนเป็นเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับแนวคิดแนวทางการบูรณาการใน (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (1) ประเด็นความมั่นคง (พ.ศ. 2561-2580), 2560) โดยการบูรณาการความร่วมมือกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ เพื่อสร้างความสงบ สันติสุข ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติภูมิภาคและโลกอย่างยั่งยืน ตลอดจนให้สามารถร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นด้วยแนวทางสันติวิธีอย่างยั่งยืน รวมทั้งการบูรณาการแบบองค์รวม ซึ่งถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงประการหนึ่ง เพราะถึงแม้จะมีการวางแผนที่ดี แต่หากมิได้มีการนำไปปฏิบัติหรือนำไปปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดความล้มเหลวได้ ซึ่งกลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวมจะเป็นปัจจัยที่ช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้ ตลอดจนการบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง ที่มุ่งเน้นการเสริมความร่วมมือ รวมทั้งยกระดับกลไกหน่วยงาน ปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิมหรือที่พัฒนาขึ้นใหม่ ผ่านทางการบูรณาการความร่วมมือและการปฏิบัติกับทุกภาคส่วนมีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม พัฒนาการวางแผนและเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน กำหนดหน่วยงานและตัว

ผู้รับผิดชอบในทุกระดับ พร้อมพิจารณาปัญหา สัมมนาระดมความคิดเห็น ตลอดจนให้การสนับสนุนในทุกด้านอย่างต่อเนื่องจริงจังตั้งแต่ยามปกติหรือยามสงบ มีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามหลักธรรมาภิบาล ที่สอดคล้องกับบริบทและความก้าวหน้าของยุคสมัย พร้อมทั้งสามารถสร้างความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ รวมไปถึงความเชื่อมโยงกับทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับนโยบายการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการปรับเปลี่ยนนโยบายในระดับผู้บริหาร การวางกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบันให้มากที่สุด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น
2. ภาครัฐควรมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ครอบคลุมทั่วทุกชุมชนมากขึ้น เพื่อขับเคลื่อนการทำงานด้านความมั่นคงให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น
3. ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่องในการจัดอบรมพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เกิดทักษะ องค์ความรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งเสริมให้เครือข่ายขับเคลื่อนงานด้านความมั่นคงได้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. ภาครัฐต้องมีบทบาทเป็นผู้ริเริ่ม ผลักดัน กระตุ้น รวมถึงประสานความร่วมมืออย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น
2. เครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมควรร่วมกันคิดสร้างสรรค์โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา เพื่อเสริมสร้างงานด้านการป้องกันและแก้ไขความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดขึ้นเยาวชนตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ควบคู่กันไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากจังหวัดชายแดนอื่น ๆ ในประเทศ เช่น จังหวัดชายแดนภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบและพัฒนา รูปแบบเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไขปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป
2. ควรมีการศึกษาเจาะลึกด้านการมีส่วนร่วมของสังคมให้ชัดเจนลุ่มลึกยิ่งขึ้น เพื่อสร้างจุดแข็งให้กับการทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขความมั่นคง

3. ควรมีการศึกษาแนวทางพัฒนารูปแบบประสิทธิภาพเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมด้านการแก้ไข ปัญหาความมั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในมิติอื่น ๆ เช่น ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อความมั่นคงของชุมชนตามแนวชายแดน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการ ขับเคลื่อนงานด้านความมั่นคงให้สัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. (2560). *พื้นที่ภาคใต้*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.isoc.go.th/missionlist.php?unit_id=149
- การุณนันทน์ รัตนแสนวงษ์, สหัชชัย มหาวีระ และ อนิมา สุวรรณดี. (2564). *การจัดทำคู่มือแผนงาน/โครงการ ด้านกิจการพลเรือน จชต.* กรุงเทพฯ: ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก (ผกร.ศบก.ทบ.).
- จิระ หงส์ลดารมภ์. (2561). *บทเรียนจากความจริง*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.naewna.com/politic/columnist/34110>
- ชาเกีย พิทักษ์คุมพล. (2560). *บทสำรวจการศึกษาความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2547-2557)*. สงขลา: สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลา นครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- ดิณณภพ เทียวเจริญกิจ. (2563). *สันติวิธีในนโยบายความมั่นคงของไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. *วารสาร การบริหารปกครอง*, 9(1), 305-343.
- บุรฉัตร จันทรแดง, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และ สัญญา เคนาภูมิ. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม*. *วารสารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 19(4), 235-244.
- ปณิธาน วัฒนายากร. (2564). *ขบวนการจัดตั้งกับความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: แรงจูงใจการ ขับเคลื่อนและแนวทางแก้ไข*. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 10(2), 76-91.
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (1) ประเด็นความมั่นคง (พ.ศ. 2561-2580). (2560). *แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ (1) ประเด็นความมั่นคง (พ.ศ.2561-2580)*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565, จาก <http://nscr.nesdb.go.th/wpcontent/uploads/2019/04/01-ความมั่นคง.pdf>
- เศษ ศิริเกษม และ ธนวัชร วิเศษศรี. (2562). *ถอดบทเรียน ทปค.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก กรม กิจการพลเรือนทหารบก.
- มะลิ ประดิษฐ์แสง. (2561). *ความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของอาจารย์ในพื้นที่ 3 จังหวัด ชายแดนใต้*. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- รัถยานภิศ พละศึก และคณะ. (2561). *กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะ*. *วารสาร เทคโนโลยีภาคใต้*, 11(1), 231-238.
- วิจารณ์ พานิช. (2560). *มหาวิทยาลัยหุ่นส่วนสังคมที่สหราชอาณาจักร*. กรุงเทพฯ: สกว.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2560). *การปฏิรูปความมั่นคงของไทยใน ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2562). เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เรื่อง “อนาคต/ทิศทางการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้”. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. (2564). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ (peace survey) ครั้งที่ 6. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และ รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2557). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2564). คู่มือการประเมินส่วนราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

Anderson, M., et al. (2020). *Social and Community Participation Interventions for Individuals with Disabilities: An Evidence-Based Practice Project*. Retrieved May 1, 2022, from Sophia, the St. Catherine University repository website: https://sophia.stkate.edu/ot_grad/15

Askew, M. (2007). *Conspiracy, Politics, and a Disorderly Border: The struggle to comprehend insurgency in Thailand's Deep South*. Singapore: East-West Center. Washington and ISEAS.

Bloom, Kathleen. (1975). Social elicitation of infant vocal behavior. *Journal of Experimental Child Psychology*, 20(1), 51-58.

Choi, Y. J., Jeon, B. J. & Kim, H. W. (2021). Identification of key cyberbullies: A text mining and social network analysis approach. *Telematics and Informatics*, 56, 101-104.

Chucherd, W. (2022). *Determining long-term strategies for solving the insurgency problem in Areas of the three southern provinces*. Retrieved May 1, 2022, from http://www.geocities.ws/wichai_chucherd/southstrategy.html

Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. (4th ed.). SAGE Publications.

Gerstein, D. M. et al. (2018). *Managing International Borders: Balancing Security with Licit Flow of People and Goods*. Perspective Expert Insights on a Timely Policy Issue.

Grace, J. B. (2008). Structural Equation Modeling for Observational Studies. *Journal of Wildlife Management*, 72(1), 14-22.

- Gross-Hemmi, M. H., et al. (2021). Detecting subgroups in social participation among individuals living with spinal cord injury: a longitudinal analysis of community survey data. *Spinal Cord*, 59(4), 419-428.
- Lauten-Weiss, J. & Ramesohl, S. (2021). The circular business framework for building, developing and steering businesses in the circular economy. *Sustainability*, 13(2), 963.
- Lei, Y. & Qiu, X. (2021). Research on the Evaluation of Cross-Border E-Commerce Overseas Strategic Climate Based on Decision Tree and Adaptive Boosting Classification Models. *Frontiers in psychology*, 12, 1-10.
- Morgunova, E. P. & Bolkina, G. I. (2021). Influence of External Environment Analysis on the Competitiveness of Business Operations of an Industrial Enterprise (Evidence from Mining and Metallurgical Industry). *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 666(6), 062037. IOP Publishing.
- Oller, D. et al. (2019). Language Origins Viewed in Spontaneous and Interactive Vocal Rates of Human and Bonobo Infants. *Frontiers in psychology*, 10, 1-18.
- Rizzi, E., Jagacinski, R. J. & Bloom, E. J. (2021). Spatio-Temporal Flexibility of Attention Inferred from Drivers' Steering Movements. *Journal of Motor Behavior*, 53(6), 758-769.
- Sapolsky, R. M. (2017). *Behave: The Biology of Humans at Our Best and Worst*. Penguin Press.
- Southern News Center. (2020). *16 Years of Southern Fire*. Retrieved May 1, 2022, from <https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/84129-sixteen.htm>
- Turhan & Yıldız (2022). Turkey's external differentiated integration with the EU in the field of migration governance: The case of border management. In *The Routledge Handbook of Differentiation in the European Union*. Taylor & Francis.
- UNWTO. (2016). *NWTO Annual Report 2016*. World Tourism Organization (UNWTO).
- U.S. Bureau of Transportation Statistics. (2020). *Border Crossing and Entry Data*. Retrieved January 15, 2022, from <https://www.bts.gov/content/border-crossing-entry-data>
- Vangen, S. & Huxham, C. (2010). *Introducing the Theory of Collaborative Advantage*. In S. Osborne (Ed.), *New Public Governance: Emerging perspectives on theory and principle of public governance*. New York: Routledge.
- Wahlström, M. & Törnberg, A. (2021). Social media mechanisms for right-wing political violence in the 21st century: Discursive opportunities, group dynamics, and co-ordination. *Terrorism and political violence*, 33(4), 766-787.